

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ ખાતે ગુજરાત હાઈકોર્ટમાં

આર/ફર્ટ અપીલ નં. ૨૫૬૦/૨૦૧૭

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એસ.જી.શાહ

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના રીપોર્ટર્સને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી છે?	
૨	રીપોર્ટરને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	
૩	શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?	
૪	શું આ કેસમાં ભારતીય બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈ હુકમના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સમાયેલ છે?	

=====

ન્યૂ ઇન્ડિયા એશ્યોરન્સ કંપની લિ.

વિરુદ્ધ

પાર્વતીબેન ગૌરીશંકર અવસ્થી (કમી ક્રેલ)

=====

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(ઓ) નં. ૧ તરફથી એડવોકેટ : શ્રી અજય આર. મહેતા (૪૫૩)
સામાવાળા(ઓ) નં. ૨ તરફથી એડવોકેટ : શ્રી મોહમદસૈફ હાકિમ (૫૩૯૪)
સામાવાળા(ઓ) નં. ૨, ૪ તરફથી : રુલ સર્વિસ (૬૪)
સામાવાળા(ઓ) નં. ૩ તરફથી : રુલ અનસર્વિસ (૬૮)

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એસ.જી.શાહ

તારીખ : ૨૫/૦૯/૨૦૧૮

મૌખિક ચુકાદો

૧. અપીલકર્તા તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી અજય આર. મહેતા અને સામાવાળા નં. ૨ તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી મોહમદસૈફ હકીમને સાંભળ્યા. રેકર્ડનું અવલોકન કર્યું.

૨. હાલના અપીલકર્તા એ એમ.એ.સી.પી. નં. ૧૧૪૫/૨૦૦૬ માં એમ.એ.સી.ટી., પડોદરા સમક્ષના મૂળ સામાવાળા નં. ૩ છે. આવી દાવા અરજી હાલના સામાવાળા નં. ૧ અને ૨ દ્વારા સામાવાળા નં. ૩, ૪ અને અપીલકર્તા સામે દાખલ કરવામાં આવી હતી, જેઓ અકસ્માતમાં સંડોવાયેલા પ્રશ્નવાળા વાહનના ડ્રાઇવર, માલિક અને વીમાકર્તા છે.

૩. એ નિર્વિવાદ હકીકત છે કે તારીખ ૨૯.૦૫.૨૦૦૬ ના રોજ મૂળ દાવાદાર નં. ૧ ના પુત્ર અને દાવાદાર નં. ૨ ના ભાઈ, એટલે કે હરિશંકર તેમના મિત્ર મુકેશભાઈ સાથે મોટરસાઈકલ પાછળ બેસીને મુસાફરી કરી રહ્યા હતા. એ પણ નિર્વિવાદ હકીકત છે કે જ્યારે તેઓ સંગમા ગામ નજીક પહોંચ્યા ત્યારે સામાવાળા નં. ૩ એ પોતાનું વાહન નં. જીજે-૬વાય-૫૭૨૬ ભોગ બનનારની મોટરસાઈકલની પાછળ અથડાવ્યું હતું, જેના પરિણામે ભોગ બનનારને જીવલેણ ઈજાઓ થઈ હતી. ૨૨ વર્ષના યુવાનના આવા અકાળે થયેલા મૃત્યુના કારણે, અરજીમાં દાવો કર્યા મુજબ, અરજદારોએ રૂ. ૪,૭૯,૭૦૦/- ના વળતરની માંગણી કરતી અરજી દાખલ કરી હતી, એવી રજૂઆત કરતાં કે મૃતક અકોટા ખાતે પેપર હેરિટેજ નામની એક કંપનીમાં નોકરી કરતા હતા અને દર મહિને રૂ. ૩,૩૦૦/- કમાતા હતા, તેથી તેઓ વળતરની આવી રકમ મેળવવા માટે હકદાર છે.

૪. બંને પક્ષકારોને પુરાવા રજૂ કરવાની મંજૂરી આપ્યા બાદ, ટ્રિબ્યુનલે તારીખ ૨૩.૦૯.૨૦૧૬ ના વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને એવોર્ડ દ્વારા તમામ સામાવાળા દ્વારા દાવાદારોને સંયુક્ત રીતે અને વિભક્ત રીતે ૯% વ્યાજ સાથે કુલ રૂ. ૪,૨૦,૦૦૦/- ની રકમ ચૂકવવાનો આદેશ આપ્યો હતો. જોકે, એ નિર્વિવાદ હકીકત છે કે કેસની સુનાવણી દરમિયાન, દાવાદાર નં. ૧ તરીકે રહેલા મૃતકના માતા એટલે કે પાર્વતીબેન ગૌરીશંકર અવસ્થી તારીખ ૦૨.૦૬.૨૦૧૦ ના રોજ અવસાન પામ્યા હતા. અરજીમાં કોઝ-ટાઈટલમાં સુધારો કરવા માટે આંક ૧૭ ની યાદી સાથે મરણ પ્રમાણપત્રની નકલ રેકર્ડ પર રજૂ કરવામાં આવી છે અને ટ્રિબ્યુનલે આવી અરજી

મંજૂર રાખી હતી. તેથી, એવોર્ડની તારીખે, એકમાત્ર દાવાદાર તે દાવાદાર નં. ૨ – મૃતકના ભાઈ છે. તેમણે આંક ૧૬ પર સરતપાસ તરીકે પોતાનું સોગંદનામું રજૂ કર્યું છે. બનાવ અને પોતાના ભાઈની કમાણી અંગેના તેમના મૌખિક પુરાવા સિવાય, રેકર્ડ પર અન્ય કોઈ પુરાવો નથી. જ્યારે ડ્રાઈવર, માલિક કે વીમા કંપની પૈકી કોઈએ પણ આવા એવોર્ડને પડકાર્યો નથી, ત્યારે બનાવના સ્વરૂપ, તેના પરિણામ અને વીમા કંપનીની જવાબદારી અંગે કોઈ વિવાદ નથી અને તેથી, આંક ૨૪ થી ૨૯ પર રેકર્ડ પર રજૂ કરાયેલા ફરિયાદ, પંચનામું, પી.એમ. નોટ, ચાર્જશીટ વગેરેના રૂપમાં રહેલા અન્ય દસ્તાવેજોની અહીં ચર્ચા કરવી કે આવા તમામ તથ્યોની ઝીણવટભરી વિગતો જાહેર કરવી બહુ જરૂરી નથી.

પ. અપીલકર્તા – વીમા કંપની દ્વારા અપીલમાં મુખ્ય દલીલ બે ગણી છે એટલે કે (૧) મૃતકના માતા વર્ષ ૨૦૧૦ માં જ અવસાન પામ્યા હોવા છતાં, ટ્રિબ્યુનલે ૧૭ નો યોગ્ય ગુણક ગણીને વાદગ્રસ્ત હુકમ મુજબ વળતર આપવાની ભૂલ કરી છે; અને (૨) એ નિર્વિવાદ હકીકત હોવા છતાં કે મૃતક અપરિણીત હતા અને દાવાદાર વાસ્તવમાં હવે માત્ર ભાઈ છે, તે પણ કમાણી કરતી વ્યક્તિ છે અને તેથી તે મૃતક પર આશ્રિત ન હોવા છતાં, ટ્રિબ્યુનલે મૃતકની આવકમાંથી અડધી રકમ તેના અંગત ખર્ચ પેટે બાદ ન કરીને ભૂલ કરી છે, જેના કારણે મૃતકની માત્ર અડધી આવક જ દાવાદારો માટે નિર્ભરતા તરીકે ગણવાની રહેતી હતી.

ક. જ્યારે, હાલના સામાવાળા નં. ૨ તરીકે મૂળ દાવાદારના વિદ્વાન એડવોકેટે એવી દલીલ કરી હતી કે જો મૃતકની અડધી આવક તેના અંગત ખર્ચ પેટે બાદ

કરવાની હોય તો પણ, દાવાદારો સોગંદ પર જુબાની આપી હતી કે તેઓ રૂ. ૫,૦૦૦/- કમાતા હતા તેમ છતાં ટ્રિબ્યુનલે મૃતકની માસિક આવક માત્ર રૂ. ૨,૦૦૦/- ગણવાની ભૂલ કરી છે. એવી પણ દલીલ કરવામાં આવી છે કે જો અદાલત દાવાદારો દ્વારા રજૂ કરાયેલી અથવા સોગંદ પર જણાવેલી મૃતકની આવક ધ્યાને ન લે, તો પણ ઓછામાં ઓછું, તે સંબંધિત સમયે આવા કુશળ કામદારને ચૂકવવાપાત્ર લઘુત્તમ વેતનના આધારે આવક ધ્યાને લેવી જોઈએ.

૭. મેં રેકર્ડ અને પ્રોસીડિંગ્સનું અવલોકન કર્યું છે. એ બાબત તદ્દન સ્પષ્ટ અને નિશ્ચિત છે કે જ્યારે તમામ રીતે મૂળ દાવાદારો માત્ર વિધવા માતા અને પુખ્ત વયના કમાતા ભાઈ હોય ત્યારે મૃતકની આવકમાંથી અડધી રકમ તેના અંગત ખર્ચ તરીકે બાદ ન કરીને ટ્રિબ્યુનલે ભૂલ કરી છે. તેથી, કોઈપણ સંજોગોમાં, વાદગ્રસ્ત હુકમમાં ચોક્કસપણે સુધારો કરવાની જરૂર છે. આ મુદ્દે વધુ ચર્ચા કરવાની કોઈ જરૂર નથી કારણ કે એ સુસ્થાપિત કાનૂની સ્થિતિ છે કે જ્યારે દાવાદારો માતાપિતા હોય અને જ્યારે મૃતક ભોગ બનનાર અપરિણીત યુવાન હોય, ભલે તે કમાતો હોય, તો પણ માતાપિતા નિર્ભરતા લાભ તરીકે મૃતકની કમાણીના અડધા ભાગ માટે હકદાર છે અને તેથી, મૃતકની ઓછામાં ઓછી અડધી આવક તેના અંગત ખર્ચ તરીકે ગણવાની રહે છે. તેથી, જ્યારે ટ્રિબ્યુનલે મૃતકના અંગત ખર્ચ પેટે માત્ર ૧/૩ ભાગ બાદ કર્યો છે, ત્યારે એ સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે મૃતકની કુલ આવકમાંથી, માતાપિતાને વળતર આપવા માટે અડધી આવક બાદ કરવાની જરૂર છે, જે હાલના કેસમાં પણ કરવાની રહે છે.

૮. જ્યાં સુધી મૃતકની કમાણી ક્ષમતા અને વાસ્તવિક આવક અંગેની પરસ્પર વિરોધી દલીલનો સંબંધ છે, ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષની રજૂઆતોમાં ઉપલબ્ધ વિગતોની સાથોસાથ મૌખિક પુરાવા અને એ હકીકતને ધ્યાનમાં લેતાં કે મૃતકની આવક અંગે કમાતા ભાઈના નિવેદન સિવાય, દાવાદારોએ ખરેખર મૃતક રજૂઆત કર્યા મુજબ નોકરી કરતા હતા અને રજૂઆતો તેમજ પુરાવામાં જણાવ્યા મુજબ કમાતા હતા તે બાબતની પુષ્ટિ કરવા માટે રેકર્ડ પર કોઈ પુરાવો રજૂ કર્યો નથી. તેથી, જ્યારે દાવાદારોએ ભોગ બનનારની કમાણી ક્ષમતા નક્કી કરવા માટે ટ્રિબ્યુનલને અનુમાન દ્વારા નિર્ણય કરવાની મંજૂરી આપી હતી, ત્યારે આવા નિર્ધારણમાં ફેરફાર કરવાનું મને કોઈ કારણ જણાતું નથી, કારણ કે તે દાવાદારોની હાજરીમાં ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ ઉપલબ્ધ પુરાવા અને રજૂ કરાયેલા તથ્યો અને સંજોગો પર આધારિત હતું. તેથી, સામાવાળા નં. ૨ ના વિદ્વાન એડવોકેટ દ્વારા લઘુત્તમ વેતન ધ્યાને લેવાની ભારપૂર્વક રજૂઆત કરવામાં આવી હોવા છતાં, હકીકત એ રહે છે કે ટ્રિબ્યુનલે ૨૦ થી ૨૨ વર્ષના યુવાનની કમાણી ક્ષમતા અથવા વાસ્તવિક કમાણી રૂ. ૨,૦૦૦/- ગણી છે અને વિશેષ કરીને, તે નિશ્ચિત પગાર ધરાવતો હતો કે કુશળ કામદાર હતો તેવો કોઈ પુરાવો ન હોવા છતાં, ટ્રિબ્યુનલે ભવિષ્યની સંભવિત આવક તરીકે આવી આવકમાં ૫૦% પહેલેથી જ ઉમેર્યા છે. તેથી, જ્યારે ટ્રિબ્યુનલે મૃતકની કુલ કમાણી ક્ષમતા રૂ. ૩,૦૦૦/- ગણી છે, ત્યારે દાવાદારને ચૂકવવાપાત્ર વળતરની રકમની ગણતરી કરવા માટે આવા નિર્ધારણમાં ફેરફાર કરવાનું મને કોઈ કારણ જણાતું નથી, જે દાવાદાર વ્યવહારિક રીતે હવે માત્ર કમાતો ભાઈ છે અને મૃતકના માતાપિતા નથી.

૯. જ્યાં સુધી આવા કિસ્સાઓમાં લાગુ કરવાના ગુણકનો સંબંધ છે, પરસ્પર વિરોધી દલીલો વાસ્તવિક વિગતોની એકદમ અલગ વય પર આધારિત છે, કારણ કે વીમા કંપનીના જણાવ્યા મુજબ, જ્યારે ભોગ બનનારની માતા ચાર વર્ષ પછી અવસાન પામી હોય ત્યારે તે જ થી ૫ વર્ષથી વધુ ન હોવો જોઈએ. જ્યારે, દાવાદારના વિજ્ઞાન એડવોકેટ મૃતકની ઉંમર મુજબ તેને ગણવા પર ભાર મૂકી રહ્યા છે જ્યારે ટ્રિબ્યુનલે ૧૭ નો ગુણક ધ્યાને લીધો છે. એ નિર્વિવાદ હકીકત છે કે વળતર અકસ્માતની તારીખે અથવા ઓછામાં ઓછું ત્યાર પછી વહેલામાં વહેલી તકે ચૂકવવાપાત્ર છે અને તેથી, વ્યવહારિક રીતે, ટ્રાયલની વાસ્તવિક તારીખ અથવા ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરાયેલ એવોર્ડ વળતરની રકમ નક્કી કરવા માટે બહુ મહત્વપૂર્ણ નથી. તેથી, જો દાવાદારોને વળતર તરત જ નહીં, પરંતુ બનાવ પછી વહેલામાં વહેલી તકે આપવામાં આવ્યું હોત, તો કદાચ અત્યારે જે મુદ્દો ઉઠાવવામાં આવ્યો છે કે માતાના મૃત્યુના કારણે હવે ભાઈ સંપૂર્ણ વળતર માટે હકદાર નથી, તેવો કોઈ પ્રશ્ન ઉપસ્થિત થયો ન હોત. એ પણ એટલું જ સ્પષ્ટ છે કે જો આવી રકમ વહેલામાં વહેલી તકે એવોર્ડ કરવામાં આવી હોત, તો તે એવોર્ડ કરાયેલી રકમ ઉત્તરાધિકારી તરીકે ભોગ બનનાર અથવા માતાપિતાના અન્ય કાયદેસરના વારસદારોને ઉપલબ્ધ થઈ શકી હોત. તે જ સમયે, એ બાબતની અવગણના કરી શકાય નહીં કે દાવાદારો નોંધપાત્ર રકમનું વળતર મેળવવા હકદાર હોવા છતાં, વાસ્તવિક હકીકત એ રહે છે કે હવે માતાપિતામાંથી કોઈ જીવિત ન હોવાથી અને તેથી મૃતક – ભોગ બનનારના કોઈ વર્ગ-૧ ના કાયદેસરના વારસદાર ન હોવાથી, અને બાકી રહેલા દાવાદાર – ભાઈ એક કમાતી

વ્યક્તિ હોવાથી અને તેઓ આશ્રિત ન હોવાથી, ભોગ બનનારની ઉંમરને બદલે માતાપિતાની ઉંમરના આધારે ગુણક ધ્યાને લેવો યોગ્ય રહેશે. તેથી, વાસ્તવિક વિગતો અને આ કેસના રેકર્ડ પરથી ઉદ્ભવતા તથ્યો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં લેતાં, ગુણક ૧૭ થી ઘટાડીને ૧૪ કરવો યોગ્ય રહેશે. જોકે, એ સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે આવો નિર્ણય સંપૂર્ણપણે આ કેસના તથ્યો અને સંજોગો પર આધારિત છે.

૧૦. ઉપરોક્ત ચર્ચાને ધ્યાને લેતાં, હવે દાવાદાર નીચે મુજબ વળતર મેળવવા માટે હકદાર બને છે:-

માસિક આવક પેટે રૂ. ૨,૦૦૦/- તથા ૫૦% ભવિષ્યની સંભવિત આવકના વધારા પેટે રૂ. ૧,૦૦૦/- ગણતાં મૃતકની સરેરાશ કમાણી ક્ષમતા રૂ. ૩,૦૦૦/- થાય છે, જેમાંથી અડધી રકમ એટલે કે રૂ. ૧,૫૦૦/- મૃતકના અંગત ખર્ચ પેટે બાદ કરવાના રહે છે અને તેથી, ભોગ બનનારના મૃત્યુ બદલ દાવાદાર માસિક આવકના ગુકસાન પેટે રૂ. ૧,૫૦૦/- મેળવવા હકદાર છે. ઉપર ચર્ચા કર્યા મુજબ, ૧૪ નો યોગ્ય ગુણક ધ્યાને લેતાં, ભવિષ્યના ગુકસાનના વળતર પેટે કુલ રૂ. ૨,૫૨,૦૦૦/- (રૂ. ૧,૫૦૦ x ૧૨ x ૧૪) ની રકમ થાય છે.

શરૂઆતમાં દાવાદાર તરીકે માત્ર માતા અને હવે માત્ર ભાઈ હોવાથી, તેઓ દાંપત્ય સુખના ગુકસાન (કન્સોર્ટિયમ) પેટે કોઈપણ એવોર્ડ માટે હકદાર નથી અને ૨૦૧૭ (૩) જી.એલ.એચ. ૫૩૬ માં નોંધાયેલા નેશનલ ઈન્સ્યોરન્સ કંપની લિમિટેડ વિરુદ્ધ પ્રણય સેઠી અને અન્ય ના કેસમાં આપેલા ચુકાદાને ધ્યાને

લેતાં, દાવાદાર મિલકતના ગુકસાન અને અંતિમ સંસ્કારના ખર્ચ વગેરે જેવા વિવિધ પરંપરાગત શિર્ષકો હેઠળ કુલ મળીને રૂ. ૩૦,૦૦૦/- મેળવવા હકદાર છે.

આમ, દાવાદાર વળતર પેટે કુલ મળીને રૂ. ૨,૮૨,૦૦૦/- મેળવવા માટે હકદાર બને છે.

૧૧. ઉપરોક્ત ચર્ચાને ધ્યાને લેતાં એવોર્ડમાં તે મુજબ ફેરફાર કરવાની જરૂર છે, જેથી એ બાબતની પુષ્ટિ થાય કે રૂ. ૪,૨૦,૦૦૦/- ને બદલે, હવે દાવાદાર તમામ મૂળ સામાવાળા પાસેથી સંયુક્ત રીતે દાવા અરજીની તારીખથી તેની વસૂલાત સુધી ખર્ચ સહિત ૯% ના વ્યાજ સાથે રૂ. ૨,૮૨,૦૦૦/- મેળવવા માટે હકદાર છે.

૧૨. વીમા કંપનીએ એવોર્ડ મુજબ વળતર અને વ્યાજની સંપૂર્ણ રકમ જમા કરાવી દીધી હોવાથી, ટ્રિબ્યુનલ માટે આવા એવોર્ડમાંથી રોકાણ કરાયેલી રકમમાંથી તફાવતની રકમ પરત મંગાવવી અને તે અહીંના અપીલકર્તા – વીમા કંપનીને પરત કરવી યોગ્ય રહેશે. આ હેતુ માટે, ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા એફ.ડી.આર. વટાવવા માટે દાવાદાર જરૂરી સહી/સહીઓ કરી આપશે.

૧૩. સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧/૨૦૧૭ માં તારીખ ૨૨.૦૬.૨૦૧૮ નો હુકમ ઉપરોક્ત નિર્દેશ મુજબ સુધારવામાં આવે છે.

૧૪. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાને લેતાં, હાલની પ્રથમ અપીલ ઉપરોક્ત હદ સુધી આંશિક રીતે મંજૂર કરવામાં આવે છે.

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.